

RUTES URBANES

DESCOBERTA DEL PATRIMONI URBÀ DE L'HOSPITALET

3

SANTA EULÀLIA

Provençana és el primer terme documentat de la història de l'Hospitalet. L'any 908 ja apareix en la documentació eclesiàstica. El segle XII es construí la parròquia de Provençana. Sembla, però, com si a partir de llavors la història s'aturés per aquests verals. El que és cert és que la parròquia va romandre tancada fins el segle XVIII. L'evolució de la població del barri ens mostra aquesta idea de despoblat. No fa gaire més de 100 anys, el 1857, el barri tan sols tenia 196 habitants.

El barri de Santa Eulàlia és dels barris històrics de la ciutat, el més pròpiament industrial. Aquest tret definitori té una causa principal: la seva proximitat a Barcelona, concretament del continuum industrial de Sants-Hostafrancs.

El barri tal com el coneixem avui és el producte de les transformacions que ha va experimentar en els segles passats i l'actual. De primer, per descongestionar Barcelona (la Barcelona estricta del segle XIX) les indústries es van establir fora muralles. És a dir, a Sants, Gràcia, Sant Martí de Provençana, Sant Andreu de Palomar, etc... Quan el creixement de Sants i Hostafrancs va començar a ser important i els preus dels terrenys en aquesta zona van pujar les indústries van seguir el seu desplaçament de la capital i es van començar a establir al barri de Santa Eulàlia.

En el quadre que segueix es pot observar la proporció inversament proporcional entre el creixement de la població a Sants-Hostafrancs i l'Hospitalet. Fins a 1920 una part important del percentatge de l'Hospitalet correspon al creixement del barri de Santa Eulàlia.

Xifres percentuals de creixement de la població

Períodes	Hostafrancs	Sants	L'Hospitalet
1887-1800	68,9	47,5	15,2
1900-1910	6	12,1	39,5
1910-1920	12,5	40,7	79
1920-1930	5,8	58	204
1930-1940	2,9	18	36

Font: Joan Camós, *«L'Hospitalet, la història de tots nosaltres. 1930-1936»*.

Els primers establiments industrials van ser prats de blanqueig de les peces de cotó i altres teixits. Després, als llocs on eren aquests prats es van situar les primeres indústries en un sentit modern, com l'Aprestadora Española (1856). El barri contava amb dues vies principals de comunicació: la carretera provincial i la carretera del mig.

Aquestes dues vies van definir dos tipus de creixement. L'eix de la carretera (o carrer) de Santa Eulàlia ens mostra cases destinades a l'habitatge de les famílies. El 1870 l'urbanització d'aquest eix havia arribat al que avui és l'Avinguda del Metro. L'eix del carrer de l'Aprestadora és la mostra d'un sector destinat a la instal·lació d'indústries, amb una presència molt migrada d'habitatges.

A mitjans segle XIX el barri va perdre una part del seu territori. El límit anterior estava situat en la part oriental del terme a la Riera Escuder i el que avui és el carrer de Parcerises (un dels límits de Can Batlló). Els límits van quedar configurats com en l'actualitat, és a dir, amb el límit a la Riera Blanca.

El segle XIX va veure la irrupció en el barri de les comunicacions modernes. El ferrocarril de Barcelona a Martorell (avui la RENFE) començà a funcionar el 1854 (tenia parada a la Bordeta). De fet, més que passar pel barri aquesta línia d'alguna manera en configurava els límits. A principis del nostre segle, el 1912 s'inaugurà la línia dels ferrocarrils de via estreta, que unia en un principi Barcelona amb Sant Boi. Aquesta línia de ferrocarril ha condicionat la vida del barri i hi ha tingut una incidència cabdal en el seu desenvolupament.

Un altre factor important en la vida del barri va ser l'arribada del Metro a Santa Eulàlia. La seva presència a partir de 1932 va afavorir l'apropament a Barcelona.

Població de Santa Eulàlia

1857	196	Habitants
1860	220	»
1887	756	»
1900	964	»
1910	1.415	»
1920	2.652	»
1930	6.124	»
1940	10.689	»
1950	13.733	»
1975	28.451	»
1981	37.493	»

Font: Breu, Ramon. *«El Barrio de Santa Eulàlia de Provençana: Elementos para una crónica»*.

Després de la guerra civil el barri va anar omplint els espais que encara eren buits. Algunes construccions d'aquest període han configurat zones caracteritzades, com Santa Eulàlia-2, els blocs de Jansana i Gran Via Sud.

Cronologia

908 Apareix documentat el terme de Provençana.

S.XII Es construeix l'Ermita de Santa Eulàlia de Provençana.

1819 S'inaugura el Canal de la Infanta.

1829/53 Blanqueig de peces de cotó al Prat del Maons.

1831 Comença a treballar el molí fariner dels germans Leonart, aprofitant un salt del Canal.

1840 S'instal·la la bòbila de Pau Cucurny. Es dedica a la ceràmica refractària.

1853 Obre l'Aprestadora Española, dedicada al blanqueig, tint i aprest. Ocupa uns 70 treballadors.

1856 Comença a treballar l'Auxiliar Tèxtil Algodonera.

1873 Obre Marquès, Queralt i Cia.

Cap a 1880 Construcció de l'eixample de Santa Eulàlia.

1880 En aquest any els 520 habitants del barri es distribuïen de la següent manera: 346 a la carretera, 53 a la Riera Blanca i 121 a l'Aprestadora.

1900 Aquest any ja s'han obert els carrers Agricultura, Comerç i Gasòmetre, que uneixen la carretera i el carrer de l'Aprestadora. Comença a constituir-se, per tant, la trama del barri.

1902 Inici de la construcció de la fàbrica Trinxet. Es dedicarà als filats i teixits de cotó: llençols i panes.

1903 Obre Can Godó i Tries, dedicada al teixit de jute.

1904 Es crea la Societat Unió Hortènsia (al Gran cafè-bar Carbó) (Can Martiró).

1906 Comença la instal·lació d'escombriaires a Santa Eulàlia.

1907 Foment Autromista Eulalienc (a Can Tòfol).

1912 Els Ferrocarrils Catalans inauguren la línia de Barcelona a Sant Boi. Tenia parada a l'Hospitalet-Centre i a Santa Eulàlia.

1914 Ampliació de Can Trinxet.

1914 Es constitueix la cooperativa de consum «El Respeto Mutuo», al carrer Buenos Aires.

1925 El Metro arriba a la Riera Blanca (estació Bordeta).

1932 El Metro de Barcelona arriba a Santa Eulàlia.

1935 Inauguració del Pont d'en Jordà o Pont de La Torrassa, que uneix tots dos barris.

1946 Inauguració de la parròquia de Sant Isidre.

1958 Inauguració del COPEM, primer centre públic d'ensenyament mitjà de la ciutat.

1959 S'aprova el Pla Parcial de Provençana.

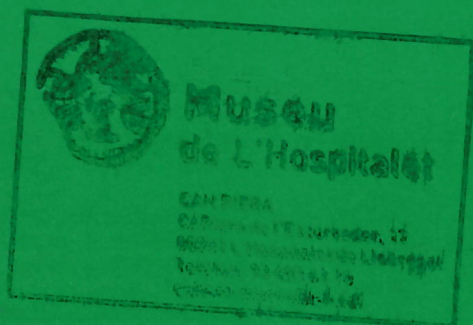
1964/70 S'aprova el Pla Parcial de Gran Via Sud.

1974 Es construeix Santa Eulàlia-2.

Llocs a tenir en compte:

1 - Cases amb inscripcions de 1869, 1910 i 1916. (Carrer Santa Eulàlia). 2. Monument a la ciutat, de Josep Subirachs. 3. Casa Escorça. 4. Plaça de Sant Isidre. 5. Carrer Buenos Aires («El Respeto Mutuo» i la fàbrica d'olis). 6. Passarel·la sobre el carrilet. 7. Can Pareto (Auxiliar Industrial Algodonera). 8. Zona dels escombriaires. 9. Mercat. 10. Plaça dels Avis (antiga fàbrica d'olis, 1910). 11. Casa Puig Gairalt (1931). 12. Eixample del barri (1880). 13. Cases carrer Maluquer. 14. Can Trinxet (Unión Industrial Algodonera). 15. Casa Puig Gairalt. 16. Casa Puig Gairalt. 17. Ermita Santa Eulàlia de Provençana. Opcionalment, hom pot visitar la fàbrica Godó i Tries, a l'Autovia.

L'elaboració de les rutes ha estat fruit de la col·laboració de l'equip de monitors-guia.

Acosta, L. / Carrasco, C. / Descarrega, F. / Dominguez, M. / Font, J. /
Freixa, L. / Marin, D. / Palomino, M. / Peña, J. / Planell, M. /
Recano, J. / Salmeron, J. / Santacana, C. / Santafé, J. / Santos, M.E.

MUSEU DE L'HOSPITALET

Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat

6C2/5